

Suomen startup-yhteisö ry

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausunto asiasta HE 27/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Ehdotuksen tausta ja tavoite

Hallituksen esityksen pääasiallinen tavoite on tiukentaa kansalaistamisen edellytyksiä muun muassa pidentämällä kansalaistamisen edellytyksenä olevaa asumisaikaa. Hallituksen esityksessä todetaan, että asumisajan pidentämisen tavoitteena on myös parantaa kansalaisuutta hakevien ulkomaalaisten valmiutta yhteiskunnan täysivaltaiseen jäsenyyteen siihen liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen.

Vaikka hallituksen esityksessä ei suoraan sitä todeta, on ilmeistä että esityksellä pyritään myös vähentämään Suomeen kohdistuvaa maahanmuuttoa. Tämä on Suomen startup-yhteisön mielestä harmillista, sillä on täysin selvää, että Suomi tarvitsee lisää osaavaa työvoimaa myös ulkomailta. Kansalaisuuden saamisen ehtojen kiristyminen todennäköisesti heikentää Suomen houkuttelevuutta muuttokohteena erityisasiantuntijoiden osalta, joita Suomessa toimivat startup-yritykset tarvitsevat.

Yhtenä keskeisenä uudistuksen tavoitteena on myös selkiyttää asumisaikaa koskevia säännöksiä, jotta lain soveltaminen on selkeämpää ja ennoiktavampaa. Selkiyttämistä voidaan pitää lähtökohtaisesti erinomaisena ja kannatettavana tavoitteena.

Suomen taloudellinen tilanne ja tuottavuuden kasvattaminen

Suomen julkinen talous on huonossa kunnossa heikon tuottavuuskasvun vuoksi. Lisäksi väestörakenteemme sekä syntyvyys ovat heikolla tasolla, eikä tilanne ole helpottamassa ainakaan lähitulevaisuudessa. Suunnan korjaamiseksi tarvitsemme tuottavuuskasvun ja työpanosten lisäämistä. Tuottavuutta voidaan kasvattaa investoimalla tutkimus- ja kehitystoimintaan (T&K). T&K-investoinneista laskennallisesti yli puolet menevät työvoimakustannuksiin, joten tuottavuuskasvun parantaminen palautuu lopulta siihen, että Suomesta pitää löytyä T&K-työhön kykeneviä asiantuntijoita.

TKI-rahoituslain mukaisesti Suomi kasvattaa vuoteen 2030 mennessä julkista T&K-rahoitusta tavoitellen 4 prosentin T&K-intensiteettiä. Kaavailtu intensiteetin kasvu pyritään saavuttamaan siten, että jokaista valtion T&K-euroa kohden saadaan kaksi euroa yksityiseltä sektorilta. Jos Suomessa ei ole tarpeeksi osaavaa työvoimaa, menevät lisääntyneet T&K-investoinnit pääosin tutkijoiden palkkatason nousuun, eivätkä T&K-toiminnan volyymin kasvuun. Jos näin käy, ei investointien kasvusta saada haluttua tuottavuuskasvua, mikä puolestaan vaikeuttaa julkisen talouden tasapainon saavuttamista.

Suomen startup-yhteisö on arvioinut, että tarvitsemme jopa 49 000 uutta T&K-osaajaa vuoteen 2030 mennessä, kun vertailukohtana on vuosi 2020. Tällaista määrää uutta työvoimaa ei millään saada Suomesta, vaan osa tästä tulee työperäisestä maahanmuutosta. T&K-työhön kykenevistä osaajista kilpaillaan globaalisti, joten kaikki sellaiset uudistukset, jotka heikentävät Suomen asemaa maahanmuuttokohteena, ovat epätoivottuja. Suomessa toimiville startup-yrityksille ulkomaalaistaustaisen työvoiman rooli on kasvanut merkittävästi vuosien 2013-2022 välillä (LIITE A).

Ulkomaanpäivien laskenta

Hallituksen esityksen yhtenä keskeisenä ehdotuksena pyritään muuttamaan ulkomaanpäivien vaikutusta kansalaistamiseen vaadittavaan asumisaikaan. Käytännössä hyväksytyjen ulkomaanpäivien yhteismäärä on nykytilassa yli kaksi vuotta ja uudistuksen jälkeen se vähenisi yhteen vuoteen. On syytä huomoida, että vaikkapa omassa kotimaassaan vietettyjen lomajaksojen lisäksi monet Suomessa asuvat kansainväliset ammattilaiset matkustavat työnsä puolesta paljon.

On mahdollista, että ulkomaanpäivien laskemisen kiristys johtaa siihen, että kansainvälistä uraa Suomessa tekevä työperäinen maahanmuuttaja joutuu aiempaa useammin tilanteeseen, jossa työnantajan kanssa joudutaan pohtimaan, kannattaako ulkomaan komennukselle lähteä, jos sillä vaikeutettaisiin kansalaisuuden saamista. Globaalisti toimivien teknologiayhtiöiden työvoima joutuu usein matkustamaan työnsä puolesta.

Kiristys asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien yhteismäärän osalta tekee Suomesta hieman aiempaa vähemmän houkuttelevan työperäisen maahanmuuton osalta ainakin teknologia-alalla. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa tiedostamme tarpeen työperäisen ja etenkin korkeatasoisten osaajien maahanmuuton lisäämiselle.

Hallituksen esityksen vaikutuksia

Saksassa yleinen asumisaikaedellytys on lyhenemässä kahdeksasta viiteen vuoteen. Lisäksi kansalaisuutta voi hakea kolmen vuoden asumisajan jälkeen kotoutumiseen liittyvien saavutusten perusteella. OECD:n Talent Attractiveness -indeksissä Suomi sijoittui juuri Saksan tasolle maahanmuuttavien korkeasti koulutettujen työntekijöiden ja startup-yrittäjien osalta. Luonnoksessa mainitussa Foreign Specialists in Finlandin kesällä tekemässä kyselyssä Saksa oli suosituin maa, johon Suomessa jo asuvat ulkomaalaiset asiantuntijat harkitsivat muuttavansa.

Nyt kun Suomi on hieman vaikeuttamassa kansalaisuuden saamisen ehtoja, on riskinä että aiempaa useampi korkeasti koulutettu henkilö valitsee kohdemaakseen Saksan Suomen sijasta. Kyse ei todennäköisesti ole isosta määrästä potentiaalisia maahanmuuttajia, mutta kun kyseessä on korkeasti koulutettu työperäinen maahanmuuttaja tai startup-yrittäjä, voidaan kansantaloudelliset menetykset mitata miljardeissa. Entä jos Suomeen syntyisikin tulevana vuosikymmenenä yksi miljardiluokan startup-yritys vähemmän?

Lausuntopalautteessa nostettiin esiin useiden eri tahojen toimesta mahdollisuus poiketa asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien määrästä, kun matkat ovat liittyneet työhön tai opiskeluun. Tällainen vaihtoehto olisi esityksen mukaan lisännyt ulkomaanmatkoihin liittyvää viranomaisen harkintaa, asian selvittämisen tarvetta ja työmäärää. Tällaisen liikkuvuuden muodoista on kuitenkin saatavilla todistuksia, joiden toimittaminen viranomaiselle olisi verrattain yksinkertaista. Työnantajan lähettämästä pidemmästä ulkomaankomennuksesta tehdään yleensä komennussopimus, jolle haetaan myös todistus Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan kuulumisesta ja sosiaaliturvamaksujen maksamisesta Suomeen.

Yleisesti katsottuna näyttäisi siltä, että maahanmuuttoa säätelevien lakien kiristäminen vähentää maahanmuuton määrää, jos kaikki muut elementit pysyvät muuttumattomina. Esimerkiksi Ortega & Peri (2013)¹ julkaisemassa tutkimuksessa havaittiin, että maahantuloa säätelevien lakien kiristyminen vähentää nopeasti ja merkittävästi maahanmuuton määrää. Tutkimuksen tulokset eivät välttämättä ole yleistettävissä juuri kansalaisuuden saamisen ehtoja säätelevään lakiin, mutta antavat viitteitä mahdollisista vaikutuksista.

Lisätiedot:**Youssef Zad**

Pääekonomisti

Suomen startup-yhteisö ry

Riikka Pakarinen

Toimitusjohtaja

Suomen startup-yhteisö ry

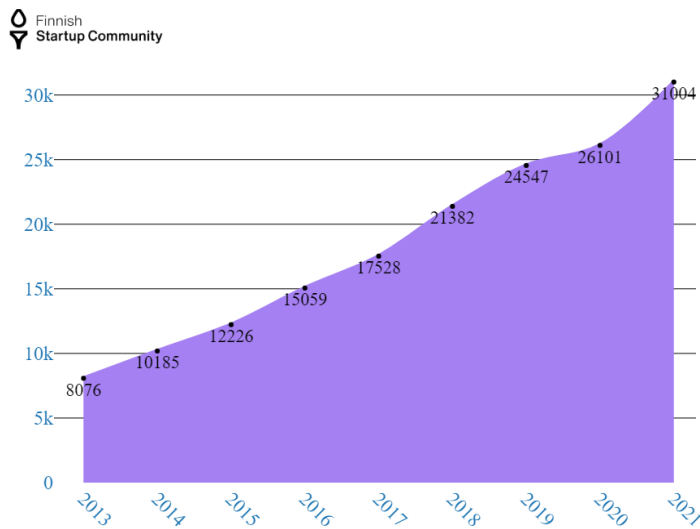
¹ Ortega, F. & Peri, G. (2013) The effect of income and immigration policies on international migration. Migration Studies, Volume 1, Issue 1, March 2013, Pages 47–74, <https://doi.org/10.1093/migration/mns004>

LIITE A: Suomessa toimivien startup-yritysten työllisyys ja ulkomaalaistaustaisten osuus.

Suomessa toimivat startupit työllistivät vuonna 2022 reilusti yli 30 tuhatta kokoaikatyöllistä Suomessa. Luku on kasvanut merkittävästi vuodesta 2013, jolloin kokoaikatyöllisiä sektorilla oli vain noin 7100 (Kuvio 1). Samalla, kun työllisten osuus startup-sektorilla kasvaa, on myös ulkomaalaistaustaisten osuus kasvanut. Vuosien 2013 ja 2021 välillä ulkomaalaistaustaisten osuus kasvoi 11 prosentista jopa 21,4 prosenttiin. Ulkomaalaistaustaisten työllisten rooli suomalaisissa startupeissa on kasvussa ja tällä hetkellä jo yksi viidestä työllisestä on taustaltaan jotain muuta, kun Suomessa syntynyt suomalaistaustainen henkilö.

Tilastojen valossa on täysin selvää, että Suomessa toimiville startupeille on tärkeää, että ulkomailta tuleva työvoima kokee Suomen houkuttelevana maana tulla töihin ja rakentaa elämänsä.

Kuvio 1: Suomalaisissa startup-yrityksissä työsuhteessa olleiden henkilöiden määrä vuosina 2013-2022.

Kuvio 2: Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden osuus suomalaisissa startupeissa vuosina 2013-2021

